

Egluro cyfraddau uchel o blant bach sy'n destun achosion gofal mewn ardaloedd o amddifadedd yng Nghymru

Awduron

Stefanie Doebler

Bachar Alrouh

Karen Broadhurst

Stuart Bedston

Linda Cusworth

Ashley Akbari

David Ford

Lucy J. Griffiths

Mae'r adroddiad byr hwn yn crynhoi canlyniadau dadansoddiad diweddar a gyhoeddwyd gan y Bartneriaeth Data Cyfiawnder Teuluol sy'n amcanu at nodi'n fanwl y parthau amddifadedd arbennig sy'n gysylltiedig â chyfraddau plant bach yn mynd i ofal mewn awdurdodau lleol yng Nghymru. Mae'r gwaith yn ategu ymchwil a gynhaliwyd fel rhan o'r gyfres *Mewn Gofal o'u Geni*, sy'n adeiladu sylfaen dystiolaeth gadarn ynglŷn â'r plant ieuengaf oll yn y system cyfiawnder teuluol.

Awduron

Stefanie Doebler, Prifysgol Caerhirfryn
Bachar Alrouh, Prifysgol Caerhirfryn
Karen Broadhurst, Prifysgol Caerhirfryn, Cyd-gyfarwyddwr y
Bartneriaeth Data Cyfiawnder Teuluol
Stuart Bedston, Prifysgol Abertawe
Linda Cusworth, Prifysgol Caerhirfryn
Ashley Akbari, Prifysgol Abertawe
David Ford, Prifysgol Abertawe, Cyd-gyfarwyddwr y Bartneriaeth
Data Cyfiawnder Teuluol
Lucy J. Griffiths, Prifysgol Abertawe

Cyfeiriad a argymhellir

Doebler et al. (2021). *Explaining high rates of infants in care proceedings in deprived areas of Wales*. Llundain: Arsyllfa Cyfiawnder Teuluol Nuffield.

Mae'r adroddiad llawn ar gael o:

<https://www.cfjlanaster.org.uk/publications>

Ymwadiad

Mae Arsyllfa Cyfiawnder Teuluol Nuffield wedi ariannu'r prosiect hwn, ond safbwyntiau'r awduron yw'r rhai a fynegir ac nid, o reidrwydd, rhai Arsyllfa Cyfiawnder Teuluol Nuffield na'r Sefydliad.

Hawlfraint © Arsyllfa Cyfiawnder Teuluol Nuffield 2021
100 St John St, London EC1M 4EH T: 020 7631 0566
Elusen gofrestredig 206601
nuffieldfjo.org.uk | @NuffieldFJO www.nuffieldfoundation.org | @NuffieldFound

Cynnwys

Cyflwyniad.....	1
Data a methodoleg.....	3
Prif ganfyddiadau.....	4
Casgliad ac argymhellion.....	6
Cyfeiriadau.....	7

**Family Justice
Data Partnership**

SAIL DATABANK

**Population Data Science
at Swansea University**

**Medical School
Ysgol Feddygaeth**

**Centre for
Child & Family
Justice Research**

**Lancaster
University**

Cyflwyniad

Mae cyfres o astudiaethau wedi cadarnhau erbyn hyn bod cysylltiad rhwng amddifadedd a chyfraddau uwch o blant a babanod mewn gofal.¹ Nid yw'r cysylltiad hwn yn neilltuol i'r DU, ond ceir tystiolaeth ohono mewn nifer o awdurdodaethau rhyngwladol. Mae corff cynyddol o lenyddiaeth yn herio ffocws cul ar ffactorau risg rhieni yn unig (er enghraifft, cam-drin domestig neu gamddefnyddio sylweddau), ac mae'n galw am ehangu'r lens polisi ac ymarfer ar anghenion teuluoedd sy'n gysylltiedig â gwasanaethau plant a'r llysoedd teulu (Skinner et al., 2021). Fel yr ysgrifenna Skinner, nid manylion cyd-destunol bach yw amgylchiadau economaidd-gymdeithasol; yn hytrach maent yn llywio'r gallu i fagu plant yn llwyr. Felly, er mwyn lleihau nifer y babanod a phlant sy'n mynd i ofal y tu allan i'r cartref, mae'n bwysig deall a chyfrif yn well am effaith amddifadedd.

Yn y crynodeb byr hwn o adroddiad llawn a gyhoeddwyd gan Ganolfan Ymchwil Cyfiawnder Plant a Theuluoedd Prifysgol Caerhirfryn, rydym yn crynhoi canlyniadau dadansoddiad diweddar a oedd yn ceisio nodi'n fanwl y parthau amddifadedd penodol sy'n gysylltiedig â chyfraddau plant bach yn mynd i mewn i ofal mewn awdurdodau lleol yng Nghymru (Doebler et al. 2021). Gwneir cymariaethau gyda phlant hŷn hefyd.

Mae'r adroddiad yn adeiladu ar y gyfres *Mewn Gofal o'u Geni*, sy'n llunio sylfaen dystiolaeth gadarn ynglŷn â'r plant ieuengaf oll yn y system cyfiawnder teuluol (Broadhurst et al. 2018; Alrouh et al. 2019; Griffiths et al. 2020).

Mewn cyferbyniad â'r mwyafrif o'r llenyddiaeth sydd wedi'i chyhoeddi hyd yma, sy'n defnyddio mesurau amddifadedd cyfansawdd, nod ein hastudiaeth oedd sefydlu p'un a oedd gan unrhyw rai o'r wyth parth amddifadedd a gynhwysir ym Mynegai Amddifadedd Lluosog Cymru (Malc)-incwm, cyflogaeth, iechyd, addysg, mynediad i wasanaethau, tai, diogelwch cymunedol a'r amgylchedd ffisegol)-gysylltiad cryfach â phlant bach yn mynd i mewn i ofal, a chymharu â phatrymau ar gyfer plant hŷn. Canfuom fod ffactorau ecolegol fel amddifadedd incwm a chyflogaeth mewn ardaloedd bach yn amlwg yn chwarae rhan bwysig i egluro cyfraddau plant bach yn mynd i mewn i ofal.

Mae'r defnydd o fesurau amddifadedd cyfansawdd wedi'i hen sefydlu. Fodd bynnag, mae'r mesurau hynny'n oelu effeithiau gwahaniaethol parthau amddifadedd penodol. Pan fydd cyllid yn brin, mae cryn werth i helpu llunwyr polisi i dargedu'r *agweddau penodol ar galedi* a allai gael yr effaith fwyaf. Mae hyn yn arbennig o wir yn sgil y pandemig COVID-19, y canfuwyd eisoes ei fod wedi gwaethygu anghydraddoldebau ac wedi creu cyfraddau diweithdra nodedig o uwch, yn enwedig yn y DU a'r Unol Daleithiau, Canada ac Awstralia (Blundell et al. 2020; Johnston et al. 2020).

---

¹ Mae'r astudiaeth hon yn defnyddio'r term 'plant bach' i gyfeirio at blant o dan un flwydd oed.

Y gwaith hwn yw'r astudiaeth genedlaethol gyntaf erioed o blant bach mewn achosion gofal yng Nghymru i ddefnyddio data gweinyddol gwasanaeth llawn o'r llysoedd teulu yng Nghymru. Bu modd gwneud gwaith cysylltu newydd ar gofnodion anadnabyddadwy y tynnwyd enwau ohonynt ar gyfer sampl o 7,381 o blant a oedd yn destun achosion gofal a.31 rhwng 2014 a 2019 trwy waith y Bartneriaeth Data Cyfiawnder Teulu—cydweithrediad rhwng Prifysgol Caerhirfryn a Phrifysgol Abertawe—wedi'i gefnogi gan amgylchedd diogel y Banc Data Cyswllt Diogel Gwybodaeth Ddienw (SAIL) ym Mhrifysgol Abertawe.

Mae ymchwil o'r gyfres *Mewn Gofal o'u Geni* wedi amlygu cyfraddau cynyddol o blant bach yn mynd i mewn i ofal yng Nghymru, gan gynnwys babanod newydd-anedig-cyfradd a ddyblodd rhwng 2015/16 a 2018/19 (Alrouh et al. 2019). Mae hyn yn gwneud y chwilio am fewnwelediadau cadarn a all helpu llywio'r agenda polisi yn arbennig o daer.

Mae'r ffocws ar Gymru yn ceisio unioni'r anghydbwysedd yn llenyddiaeth y DU, gan fod y mwyafrif o'r ymchwil gyhoeddedig ar blant mewn gofal wedi tueddu canolbwyntio ar Loegr, er gwaetha'r ffaith bod Cymru a Lloegr yn rhannu'r un fframweithiau cyfiawnder teulu cyfreithiol.

Data a methodoleg

Defnyddiodd yr astudiaeth wreiddiol ddata gweinyddol o Wasanaeth Cyngori a Chynorthwyo Llys i Blant a Theuluoedd Cymru (Cafcass Cymru) ar yr holl blant ($n=7,381$) a oedd yn destun achosion gofal yng Nghymru o dan a.31 Deddf Plant 1989, rhwng y blynyddoedd calendr 2014 i 2018. Cysylltwyd y data hwn â data amddifadedd lefel ardal ar y 22 o awdurdodau lleol yng Nghymru, a ddarparwyd gan asiantaeth Ystadegau Cymru, ac â data gofal cymdeithasol yn cynnwys gwariant net awdurdodau lleol ar gyfer gwasanaethau cymorth i deuluoedd (StatsCymru 2014; 2019). Cafwyd mynediad i'r data trwy Fanc Data SAIL, sef llwyfan rhannu data diogel sy'n diogelu preifatrwydd (Ford et al. 2009; Jones et al. 2019; Lyons et al. 2009).

Cafodd ein defnydd ni o ddata ei adolygu a'i gymeradwyo gan Banel Adolygu Llywodraethu Gwybodaeth SAIL.

Defnyddiom ddadansoddiad atchweliad Poisson i ganfod perthnasoedd ystadegol rhwng y parthau amddifadedd gwahanol a'r cyfraddau mynychder ar gyfer babanod a phlant bach sy'n mynd yn destun achosion gofal rhwng 2014 a 2019, gan reoli ar gyfer gwariant awdurdodau lleol ar ofal cymdeithasol. Mae disgrifiad manwl o'r dull dadansoddi ar gael yn yr adroddiad llawn (Doebler et al. 2021).

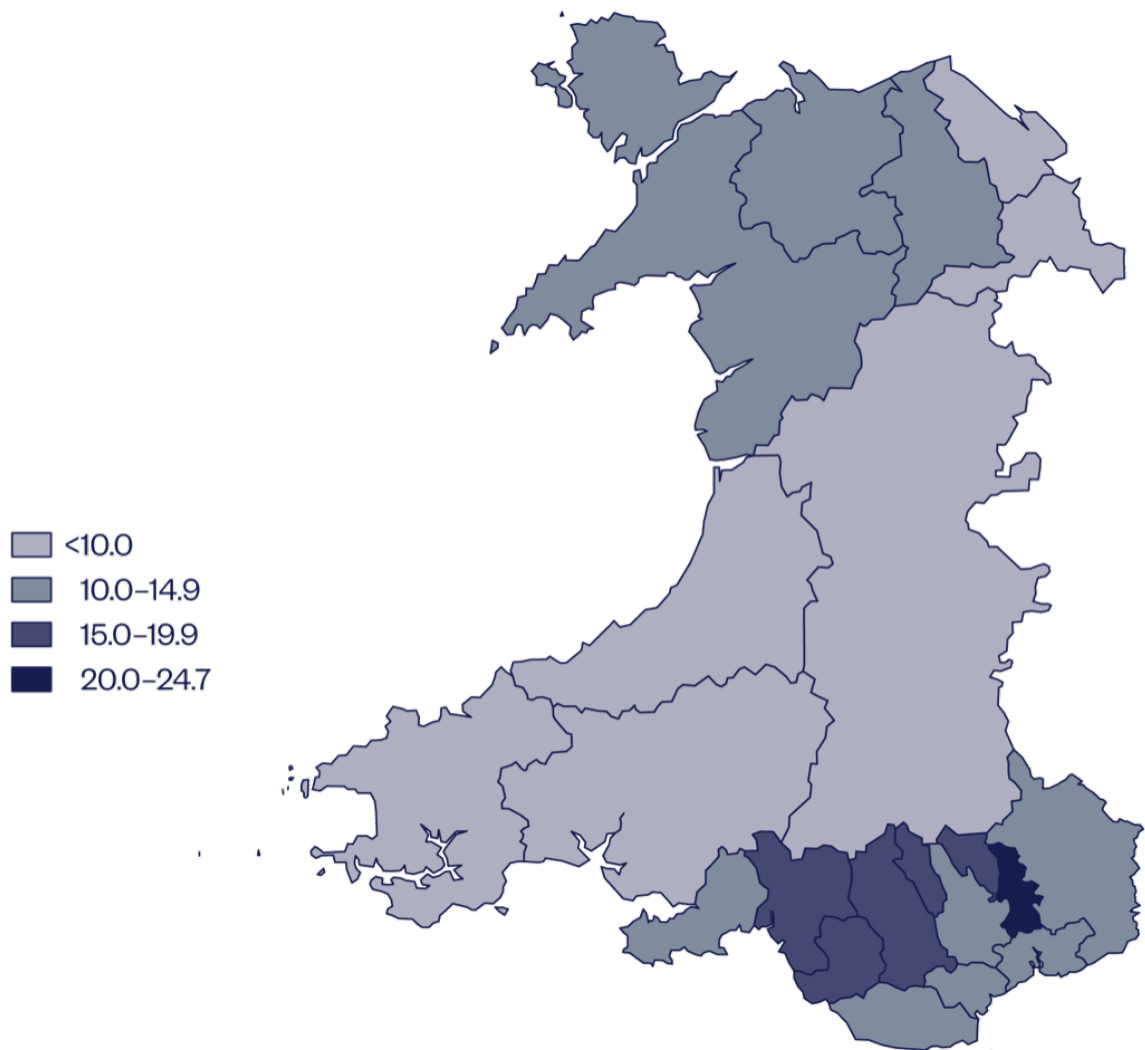
Prif ganfyddiadau

Dangosodd ein dadansoddiad gyfraddau mynychder uchel mewn llawer o awdurdodau lleol yng Nghymru, yn enwedig ymhlith plant bach (gweler Ffigur 1).

Yn Ne Cymru, mae cyfraddau mynychder yn arbennig o uchel yn: Nhorfaen, Merthyr Tudful, ardaloedd o amgylch Castell-nedd Port Talbot, Pen-y-bont ar Ogwr, Rhondda Cynon Taf, Abertawe, Bro Morgannwg, Caerdydd, a Chasnewydd.

Yng Ngogledd Cymru, canfuom gyfraddau uwch na'r cyfartaledd ar Ynys Môn, yng Ngwynedd, Conwy a Sir Ddinbych.

Ffigur 1: Cyfraddau mynychder plant bach mewn achosion gofal a.31 fesul 1,000

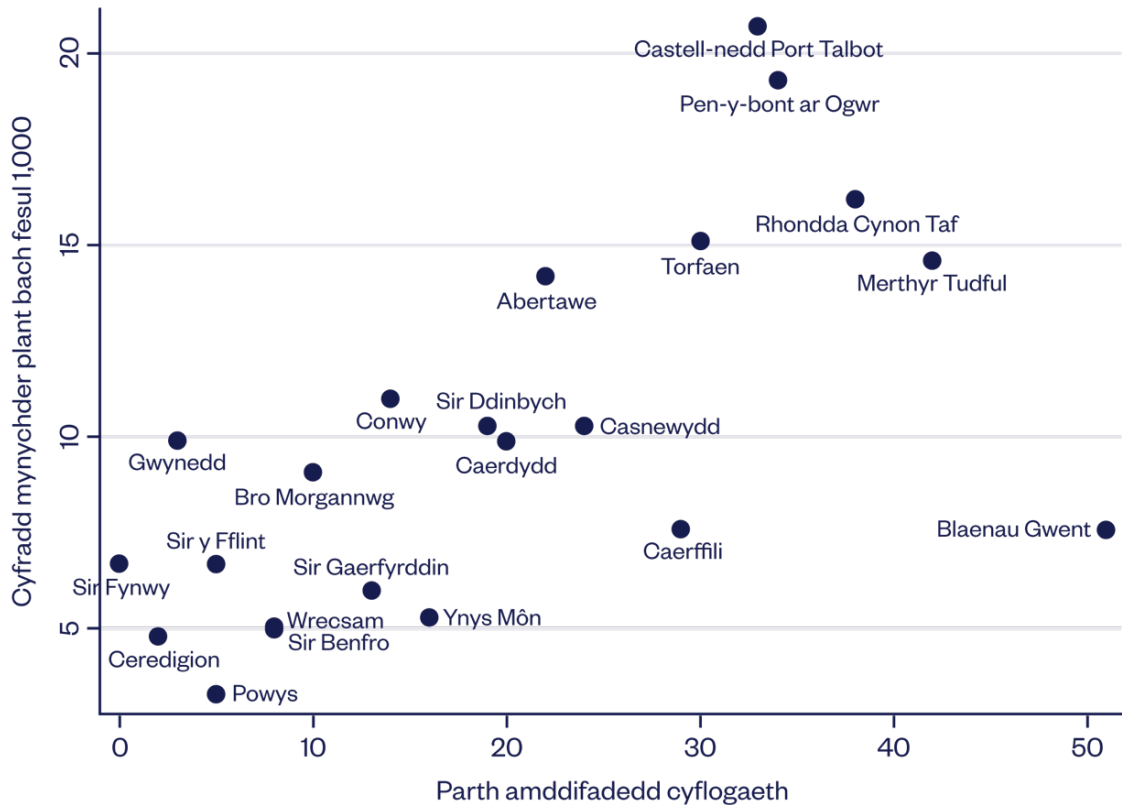

Datgelodd ein dadansoddiadau, o'r wyth o barthau amddifadedd a roddwyd ar waith yn MALIC, dim ond pedwar-amddifadedd cyflogaeth, incwm, addysg ac iechyd-oedd yn ystadegol arwyddocaol yn nhermau risg uwch o fabanod a phlant mewn

awdurdodau lleol yn mynd yn destun achosion gofal. Yn ddi-ddorol, dyma'r pedwar parth sy'n dibynnu fwyaf ar fesurau cyfanredol lefel unigolyn a lefel aelwyd (incwm aelwydydd, nifer o bobl ar fudd-daliadau cyflogaeth, nifer sydd wedi rhoi'r gorau i'r ysgol, a chyfran y bobl â lefelau cymwysterau is). Roedd y ffactorau amgylcheddol ffisegol fel mynediad i wasanaethau (pellenigrwydd ardal mewn cilometrau), tai a'r amgylchedd ffisegol (hinsawdd a graddfa llygredd) yn anarwyddocaol yn ystadegol i gyd.

Ffigur 2: Cyfraddau mynychder plant bach mewn achosion gofal a.31 fesul 1,000

Fel y gellid disgwyl, nid yw perthnasoedd rhwng amddifadedd ac ymddangosiadau plant bach mewn achosion gofal yn hollol syml. Dangosodd nifer fach o ardaloedd dystiolaeth o sgorau amddifadedd a oedd ddim ond fymryn uwchlaw'r cyfartaledd, ond roedd ganddynt gyfraddau arbennig o uchel o blant mewn achosion gofal. Gan ystyried allanolion, y parthau amddifadedd cyflogaeth ac incwm wnaeth ddangos y patrwm mwyaf cyson.

Fe wnaeth ein modelu a chymariaethau ystadegol rhwng babanod a phlant ddangos hefyd bod effeithiau pob un o'r pedwar parth amddifadedd yn dal gryfaf ar gyfer plant bach.

Casgliad ac argymhellion

Dangosodd ein modelau fod ecoleg ehangach cyflogaeth, incwm, addysg a pholisïau'n ymwneud ag iechyd yn bwysig iawn er diogelwch a lles plant bach. Fe wnaeth gwariant y llywodraeth ar gyfer gwasanaethau cymorth i deuluoedd, er bod cydberthynas wan rhwng hynny â chyfraddau mynychder babanod a phlant sy'n destun achosion gofal, beidio â bod yn arwyddocaol wrth reoli ar gyfer amddifadedd. Nid yw hyn yn golygu nad yw buddsoddiad a gwariant yn bwysig; yn hytrach, mae'r dadansoddiad yn cyfeirio at effeithiau cryf y parthau amddifadedd penodol hyn. At hynny, plant bach sy'n fwyaf bregus i effaith y parthau hyn o ran ymddangos mewn achosion gofal.

Mae ein canfyddiadau mewn perthynas â phwysigrwydd amddifadedd cyflogaeth, incwm ac addysg yn bwysig, yn enwedig ar gyfer y cymunedau ôl-ddiwydiannol yng Nghymru yn sgil y pandemig COVID-19. Mae rhai o'r ardaloedd mwyaf difreintiedig yn ein hastudiaeth (gan gynnwys Torfaen, Merthyr Tudful a Chastell-nedd Port Talbot) yn hen gymunedau a threfi glofaol, lle mae degawdau o ddatddiwydiannu wedi arwain at golli swyddi, blynyddoedd o amddifadedd cyflogaeth parhaus, ac amddifadedd incwm. Mae sylw diweddar yn y wasg wedi amlygu effaith greithio datddiwydiannu, ac mae hyn bellach yn mynd law yn llaw â risg uwch morbidrwydd a marwolaeth yn sgil COVID-19 yn y cymunedau hyn (Pasha-Robinson 2018; Smith ac Aguilar Garcia 2020).

Mae ein canfyddiadau'n dynodi, ymhellach na chymorth targedig i deuluoedd, y dylai llunwyr polisi ystyried mesurau ecolegol ehangach sy'n cryfhau marchnadoedd llafur lleol ac yn gwella amddifadedd incwm yn ogystal â mesurau i hybu iechyd a deilliannau addysgol ar gyfer plant a theuluoedd bregus. Er bod ymchwil ddiweddar iawn ar dadau wedi amlygu diweithdra a chyflogaeth ansicr fel nodweddion bregus allweddol ar gyfer tadau mewn achosion gofal (Philip et al. 2021), yn rhy aml, mae materion o'r fath yn cael eu diystyru mewn ymchwil a darpariaeth cymorth i deuluoedd, sy'n canolbwyntio ar y cysyniad sydd bellach wedi'i ddiweddarau, sef y 'triawd gwenwynig'.

Mae angen i lwyddiant agenda'r llywodraeth 'codi i'r un gwastad' ystyried y graddau y mae polisïau cymdeithasol yn effeithio'n gadarnhaol ar y plant a'r teuluoedd mwyaf bregus mewn ardaloedd o Gymru sydd eisoes wedi'u difetha gan dlodi sydd wedi gwreiddio'n ddwfn.

Cyfeiriadau

Alrouh, B., Broadhurst, K., Cusworth, L., Griffiths, L., Johnson, R.D., Akbari, A., et al. (2019). *Mewn gofal o'u geni: Babanod newydd-anedig a phlant bach mewn achosion gofal yng Nghymru*. Llundain: Arsyllfa Cyfiawnder Teuluol Nuffield.

Blundell, R., Dias, M. C., Joyce, R., a Xu, X. (2020). Covid-19 and inequalities. *Fiscal Studies*, 41(2), 291–319. <https://doi.org/10.1111/1475-5890.12232>

Broadhurst, K., Alrouh, B., Mason, C., Ward, H., Holmes, L., Ryan, M., et al. (2018). *Born into care: Newborns in care proceedings in England*. Llundain: Arsyllfa Cyfiawnder Teuluol Nuffield.

Doebler, S., Alrouh, B., Broadhurst, K., Bedston, S., Cusworth, L., Akbari, A., et al. (2021). *Born into care: unpacking the impact of area-level deprivation in Wales*. Y Ganolfan Ymchwil Cyfiawnder Plant a Theuluoedd, Prifysgol Caerhirfryn.

Ford, D.V., Jones, K.H., Verplancke J.P., Lyons, R.A., John, G., Brown, G., et al. (2009). The SAIL Databank: building a national architecture for e-health research and evaluation. *BMC Health Services Research* 2009;9:157

Griffiths, L.J., Johnson, R.D., Broadhurst, K., Cusworth, L., Bedston, S., Jones, K., et al. (2020). *Mewn gofal o'u geni: Mil o famau mewn achosion gofal yng Nghymru*. Llundain: Arsyllfa Cyfiawnder Teuluol Nuffield.

Johnston, R. M., Mohammed, A., a Linden, C. van der. (2020). Evidence of exacerbated gender inequality in child care obligations in Canada and Australia during the COVID-19 pandemic. *Politics & Gender*, 16(4), 1131–1141.

Jones, K. H., Ford, D. V., Thompson, S., a Lyons, R. (2019). A Profile of the SAIL Databank on the UK Secure Research Platform. *International Journal of Population Data Science*, 4(2). <https://doi.org/10.23889/ijpds.v4i2.1134>

Lyons, R. A., Jones, K. H., John, G., Brooks, C. J., Verplancke, J.-P., Ford, D. V., et al. (2009). The SAIL databank: Linking multiple health and social care datasets. *BMC Medical Informatics and Decision Making*, 9(1), 3. <https://doi.org/10.1186/1472-6947-9-3>

Pasha-Robinson, L. (2018). Life expectancy in parts of the UK plummets by more than a year. *The Independent*. Ar gael o: <https://www.independent.co.uk/news/uk/home-news/life-expectancy-uk-plummets-ons-data-hartlepool-torridge-amber-valley-barnsley-a8164171.html>

Philip et al. (2021). *'Up against it': Understanding fathers' repeat appearance in local authority care proceedings*. Prifysgol East Anglia (UEA)/ Y Ganolfan Ymchwil Cyfiawnder Plant a Theuluoedd, Prifysgol Caerhirfryn: Norwich/Caerhirfryn.

Skinner, G.C. M., Bywaters, P., Bilson, A., Duschinsky, R., Clements, K., a Hutchinson, D. (2021). The 'toxic trio' (domestic violence, substance misuse and mental ill-health): How good is the evidence base?, *Children and Youth Services Review*, 120, 105678. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2020.105678>

Smith, H.-A. ac Aguilar Garcia, C. (2020). Coronavirus: The towns most economically at risk from coronavirus pandemic. *Sky News*. Ar gael o: <https://news.sky.com/story/coronavirus-coastal-and-ex-industrial-towns-most-economically-at-risk-11977233>

Stats Cymru. (2014). *Mynegai Amddifadedd Lluosog Cymru 2014 (Malc 2014)- Adroddiad Technegol* (tud. 1-65).

Stats Cymru. (2019). *Mynegai Amddifadedd Lluosog Cymru (Malc) 2019. Adroddiad Technegol*. (tud. 53). Ar gael o: <https://gov.wales/sites/default/files/statistics-and-research/2020-02/welsh-index-multiple-deprivation-2019-technical-report.pdf>

Arsyllfa Cyfiawnder Teuluol Nuffield

Nod Arsyllfa Cyfiawnder Teuluol Nuffield yw cefnogi'r penderfyniadau gorau posibl i blant trwy wella'r defnydd o ddata a thystiolaeth ymchwil yn y system cyfiawnder teuluol yng Nghymru a Lloegr. Gan ymdrin â chyfraith gyhoeddus a phreifat, mae Arsyllfa Cyfiawnder Teuluol Nuffield yn darparu gwaith dadansoddi ac ymchwil hygyrch i weithwyr proffesiynol sy'n gweithio yn y llysoedd teulu.

Sefydlwyd Arsyllfa Cyfiawnder Teuluol Nuffield gan Sefydliad Nuffield, sef ymddiriedolaeth elusennol annibynnol sy'n ceisio hybu lles cymdeithasol. Mae'r Sefydliad yn ariannu ymchwil sy'n llywio polisi cymdeithasol, a hynny'n bennaf ym meysydd addysg, lles, a chyfiawnder. Mae hefyd yn ariannu rhaglenni myfyrwyr er mwyn i bobl ifanc ddatblygu sgiliau a hyder mewn dulliau meintiol a gwyddonol. Sefydliad Nuffield yw sylfaenydd a chyd-ariannwr Sefydliad Ada Lovelace a Chyngor Biofoeseg Nuffield.

Y Bartneriaeth Ddata Cyfiawnder Teuluol

Mae'r Bartneriaeth Ddata Cyfiawnder Teuluol yn gydweithrediad rhwng Prifysgol Caerhirfryn a Phrifysgol Abertawe, ac mae Cafcass a Cafcass Cymru yn rhanddeiliaid cyfannol. Fe'i hariennir gan Arsyllfa Cyfiawnder Teuluol Nuffield.

Banc Data SAIL

Mae'r data gan Cafcass Cymru a ddefnyddiwyd yn yr astudiaeth hon ar gael ym Banc Data Cyswllt Diogel Gwybodaeth Ddiennw (SAIL) ym Mhrifysgol Abertawe, y DU, sy'n rhan o seilwaith ymchwil cofnodion e-iechyd cenedlaethol Cymru. Mae'n rhaid i bob cynnig i ddefnyddio'r data hwn gael ei adolygu a'i gymeradwyo gan Banel Adolygu Llywodraethu Gwybodaeth (IGRP) SAIL. Pan ganiateir mynediad, fe'i ceir trwy hafan ddiogel sy'n diogelu preifatrwydd a system mynediad o bell, y cyfeirir ati fel Porth SAIL. Dylai unrhyw un sy'n dymuno cyrchu data ddilyn canllawiau'r broses ymgeisio sydd ar gael yn: www.saildatabank.com/application-process